

Erich Maria Remarque

Pe frontul de vest
nimic nou

Traducere din limba germană de Emanoil Cerbu

POLIROM
2016

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Erich Maria Remarque, Im Westen nichts Neues

Copyright © 1929 by New York University, successor-in-interest to the literary rights of The Estate of the Late Paulette Goddard Remarque
All rights reserved

© 2016 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: Bundesarchiv, Bild 183-RO5148/O. Ang.

Lucrare apărută cu acordul COPYRO – Societate de Gestire Colectivă a Drepturilor de Autor

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

REMARQUE, ERICH MARIA

Pe frontul de vest nimic nou / Erich Maria Remarque; trad. din lb. germană de Emanoil Cerbu. – Iași: Polirom, 2016

ISBN print: 978-973-46-5610-3
ISBN ePUB: 978-973-46-6040-7
ISBN PDF: 978-973-46-6041-4

I. Cerbu, Emanoil (trad.)

821.112.2-31 – 135.1

Printed in ROMANIA

Suntem atât de aproape de inamicii în retragere, încât reușim să ajungem aproape în același timp cu ei. Datorită acestui fapt avem pierderi mici. O mitralieră chelălăie, dar e amuțită de o grenadă de mâna. Oricum, cele câteva secunde au fost de ajuns ca să prilejuiască alor noștri cinci răni în burtă. Cu patul puștii, Kat face piftie din fața unui servant al mitralierei, rămas teafăr. Pe ceilalți ii injunghiem mai înainte ca ei să poată scoate grenadele de mâna. Apoi bem însetați apa de răcire din mitralieră.

Pretutindeni clămpănesc clești care taie sărma, pocnesc scânduri peste rețele, iar noi sărim prin intrările înguste în tranșee. Haie însige sapa în gâtul unui francez uriaș și aruncă prima grenadă; câteva secunde ne tupilăm în dosul unui parapet, apoi porțiunea în linie dreaptă a tranșeei din fața noastră rămâne goală. Oblic peste colț șuieră grenada următoare și ne croiește drum; pe când fugim, cad în tranșee încărcături întregi; pământul se scutură, duduie, fumegă și scâncește; ne poticnim de zdrențe alunecoase de carne, de trupuri moi; eu mă prăbușesc într-o burtă despicată peste care e aşezat un chipiu ofițeresc, curat, nou-nouț.

Bătălia contenește. Contactul cu inamicul se pierde. Întrucât aici nu ne vom putea menține, ne retragem sub ocrotirea focului de artilerie în pozițiile noastre dinainte. Nici nu ne dăm bine seama cum, în zorul cel mare, înainte de a ne cărăbăni, am izbutit să ne mai aruncăm în tranșele din apropiere și să punem mâna pe cât am putut, mai ales pe cutiile cu conserve de carne și cu unt.

Ajungem teferi. Pentru moment, din cealaltă parte nu se mai dă alt atac. Mai bine de o oră stăm lungi, gâfâind și ne odihnim fără ca vreunul să scoată o vorbă. Suntem atât de sleiți de puteri că, deși ne e o foame cumplită, nici

nu ne gândim la conserve. Abia încetul cu încetul redevenim ceva asemănător cu oamenii.

Conservele de carne ale celor de dincolo sunt vestite pe tot frontul. Ele sunt uneori chiar motivul principal al unui atac prin surprindere din partea noastră, căci hrana de la noi e îndeobște proastă; ne e veșnic foame.

În total, am șterpelit cinci cutii. Oamenii de dincolo sunt hrăniți excepțional; o duc ca în rai, față de noi, flămânziții, cu pârlita noastră de marmeladă de sfeclă; la ei, carnea e pe toate drumurile, n-au decât să întindă mâna. Haie a mai înhățat și o franzelă subțire, franțuzească și și-a vârât-o sub centură, ca pe o sapă. Într-un colț, franzela e puțin mânjită de sânge, dar n-ai decât să tai bucătăica asta și gata.

Mare noroc că ne-a picat tocmai acum ceva bun de mâncat; vom mai avea nevoie de forțele noastre. A te sătura e tot atât de important ca o tranșee solidă; de aceea suntem atât de gămani, mâncarea ne poate salva viața.

Tjaden a capturat și două bidoane de coniac. Le trecem din mâna în mâna.

*

Începe reculegerea de seară.

Se înnopteaază și din pâlnii suie aburi. S-ar zice că toate aceste găuri sunt pline de taine fantomatice. Aburul alb se tărăște cu sfială, înainte de a cuteza să treacă pesta marginea fiecărei pâlnii. Apoi se întinde în fâșii lungi din pâlnie în pâlnie.

E răcoare. Sunt în post și caut să străpung bezna cu ochii. Mi-e inima leșuită, ca totdeauna după un atac și de

aceea îmi vine greu să stau singur cu gândurile mele. Nu sunt gânduri propriu-zise; sunt amintiri care mă copleșesc în sfârșeala de acum și-mi dau o stare de spirit ciudată.

Umbrele luminoase se înalță spre cer – și în mintea mea apare un tablou. Seară de vară. Mă aflu în gangul boltit al catedralei, privind la tufișurile înalte de trandafiri, înflorite în mijlocul micii grădini episcopale, unde sunt îngropați canonicii. De jur împrejur, se înșiruie statui ce împodobesc locurile de popas ale călugărilor când se roagă. Nimeni nu-i de față – o liniște nesfârșită a cuprins acest pătrat înflorit; soarele strălucește cald pe lespezile groase, cenușii; pun mâna pe ele și le simt căldura. Deasupra colțului din dreapta al acoperișului de șindrilă se înalță, în albastrul mat și moale al serii, turnul verde al catedralei. Între micii stâlpi însorîți ai gangurilor boltite ce înconjoară grădina, stâruie întunericul răcoros, pe care-l au numai bisericile, iar eu mă aflu acolo și visez că la douăzeci de ani voi cunoaște toate acele lucruri tulburătoare care vin de la femei.

Tabloul e uluitor de aproape, mai că mă atinge înainte de a se mistui în fulgerarea următoarei rachete luminoase.

Înșfac arma și mi-o îndrept pe umăr. Țeava e jilavă; o strâng bine în mâna și întind umezeala cu degetele.

Între luncile dindărâtul orașului nostru se înalță, lângă o gârlă, un sir de plopi bâtrâni. Se vedea de departe și, măcar că nu se aflau decât pe un singur mal, li se zicea aleea plopilor. Îi îndrăgisem încă de pe vremea când eram doar niște prichindei; ne atrăgeau în chip inexplicabil; zile întregi stăteam lângă ei, ascultându-le foșnetul lin. Ședeam sub frunzișul lor pe mal, cu picioarele spânzurate în vălu-relele reci și limpezi ale gârlei. Mireasma curată a apei și

susurul vântului din plopi ne stăpâneau închipuirea. Îi iubeam nespus și imaginea acelor zile face ca și azi, înainte de a mi se șterge din minte, să-mi bată inima mai tare.

E ciudat că toate amintirile care ne revin au două însușiri. Sunt totdeauna învăluite în tăcere – asta e și puterea lor – și, chiar dacă în realitate n-au fost la fel de tăcute, nouă ni se pare că au fost. Sunt năluciri fără glas, care vorbesc cu priviri și gesturi discrete și mute – și tăcerea lor e atât de zguduitoare, încât mă silește acum să mă apuc de mâne că și să strâng arma cu putere, ca să nu mă las furat de tulburare și de ispita în care trupul meu ar vrea să se topească și să piară, domol, trecând spre forțele mute dinapoia lucrurilor.

Iar dacă sunt atât de tăcute e pentru că ne par atât de neînțelese. Pe front nu există tăcere și vuietul lui obsedant ajunge atât de departe încât nu scăpăm niciodată de el. Chiar în taberele și cantonamentele dinapoi, zumzetul și duduitul surd al bombardamentelor ne țiuie veșnic în urechi. Nu ajungem niciodată într-un loc destul de depărtat ca să nu le mai auzim. Zilele acestea însă au fost de-a dreptul de nesuportat.

Tăcerea e pricina pentru care icoanele trecutului nu ne stârnesc atât de mult dorințe, cât tristețe – un dor uriaș, negrăit. Toate aceste imagini au trăit cândva, aievea, dar nu se vor mai întoarce niciodată. Au pierit, sunt dintr-o altă lume, o lume care pentru noi nu mai există. În cazărmi, treziseră în sufletele noastre un cloicot sălbatic, răzvrătit, pentru că acolo fuseseră încă legate de noi, iar noi mai depindeam de ele, după cum și ele depindeau de noi, chiar dacă imprejurările ne despărțiseră. Acolo, imaginile acestea se infiripau din cântecele ostășești pe care le cântam

când, între trandafirii zorilor și siluetele negre ale pădurilor, porneam în marș, la instrucție, pe câmp; erau amintiri impetuoase, care se găseau în noi și izvorau din noi.

Aici însă, în tranșee, le-am pierdut. Nu se mai deșteaptă în inimile noastre; suntem morți, iar amintirile se profilează undeva departe în zare, sunt năluciri, un mirajizar care ne amăgește, de care ne temem și pe care-l îndrăgim fără speranță. E puternică amăgirea aceasta și tot atât de puternică este și setea noastră de ea, dar e inaccesibilă și știm prea bine că e tot atât de inutilă ca nădejdea de a deveni general.

Și, chiar dacă acest peisaj al tinereții noastre ne-ar mai fi redat cumva, prea puțini dintre noi am ști ce să facem cu el. Efluviile delicate și tainice, care circulau între el și noi, nu pot reinvia. Ne-am afla în acest peisaj și ne-am plimba prin el; ne-am aminti, l-am iubi și ne-am înduioșa în fața lui. Dar ar fi la fel ca atunci când cădem pe gânduri în fața fotografiei unui camarad mort: sunt trăsăturile lui, e fața lui și zilele pe care le-am petrecut cu dânsul retrăiesc o viață amăgitoare în amintirea noastră; și, totuși, nu mai e el.

N-am mai putea fi legați de acest peisaj al tinereții noastre, aşa cum am fost cândva. Fiindcă nu conștiința frumuseții și atmosferei lui ne-a atras atunci, ci conviețuirea, acel sentiment de comuniune, de infrățire cu toate lucrurile și întâmplările vieții noastre, care ne demarca și ne făcea totdeauna oarecum neînțeleasă lumea părinților noștri – pentru că într-un fel eram mereu afectuos atașați de el, integrați în el și cele mai mici lucruri ne călăuzeau, în cele din urmă, spre căile infinitului. Poate că era doar privilegiul tinereții noastre – nu vedeam încă imprejmuirii și nu

admiteam nicăieri un sfârșit; aveam în noi aşteptarea săngelui, care se contopea cu zilele noastre.

Astăzi ne-am plimba în peisajul tinereții, ca niște călători. Suntem hărțuiți de evenimente; am învățat să găsim diferențele, întocmai ca neguțătorii și necesitățile, întocmai ca măcelarii. Nu mai suntem lipsiți de griji: am devenit însăpăimântător de nepăsători. Ne-am găsi în mijlocul peisajului; dar l-am trăi oare?

Suntem părășiți ca niște copii și încercați ca oamenii bătrâni. Suntem vulgari și triști și superficiali – mi se pare că suntem pierduți.

*

Mâinile mi se răcesc și pielea se înfioară; cu toate astea, noaptea e caldă. Numai ceața e rece, ceața neliniștită, care se lipește de morții din preajma noastră și suge ultima picătură de viață din ei. Mâine vor fi palizi și verzi, iar săngele lor închegat și negru.

Umbrele luminoase continuă să suie pe cer, aruncându-și razele nemiloase asupra decorului împietrit din jur, plin de crateră și de lumină înghețată ca a lunii. Sâangele de sub pielea mea îmi învârtejește gândurile, învăluindu-le în teamă și neliniște. și ele își pierd cumpătul și încep să tremure, vor căldură și viață. Gândurile nu pot trăi fără mângâiere și amăgire; se încâlcesc în fața deznădejdii.

Aud sunet de vase de bucătărie și mă cuprinde pe dată o poftă cumplită de mâncare caldă; știu că mi-ar face bine și m-ar liniști. Cu greu mă silesc să aștept până ce-mi vine schimbul.

După aceea, mă întorc în adăpost și găsesc o cană cu arpacaș. E gătit cu grăsime multă și gustos; îl mănânc